

Ökande våld verklighet för många kvinnor

– I dag är jag tacksam för mina tårar. De kan ge näring åt andra att också stå upp och slåss för oss kvinnor. Vi har rättigheter! Min önskan är att alla kvinnor ska kunna leva utan att utsättas för våld, säger Ntomboxolo Ntengo.

HON TITTAR PÅ MIG OCH SKRATTAR lite när hon med eftertryck säger "vi har rättigheter". Så berättar hon sin egen historia. Hennes röst darrar och när hon når kulmen, då hennes man riktar en pistol mot henne och hon förstår att han har bestämt sig för att döda henne, döljer hon ansiktet i händerna.

Vi sitter alldeles tysta, ingen rör sig. Det hemska sjunker in. Några barn skrattar utanför, jag hör musik en bit bort. Efter en stund tar Ntomboxolo upp en gul pappersnäsdud som ligger i en box på skrivbordet och torkar bort tårarna.

Våld mot kvinnor går över alla gränser. Det spelar ingen roll vilken nation du bor i, vilken etnisk grupp du tillhör eller om du är rik eller fattig.

I Sydafrika kämpar kvinnor och män för att få ett jämlikare samhälle. Ett samhälle utan våld mellan könen. Organisationer arbetar för att sprida kunskap, stödja de som blir drabbade och öka medvetenheten hos alla. Och demonstrationer arrangeras för att visa sympati eller ställa krav.

DEN SYDAFRIKANSKA regeringen har sedan den nya konstitutionen kom 1996 haft som mål att arbeta för jämställdhet i alla institutioner både inom staten och det civila samhället. För att kunna arbeta med dessa frågor har nationella strukturer som *Office of the Status of Women* och *Commission on Gender Equality* etablerats. Man har också arbetat för att rättsinstanser ska bli starkare när det gäller våld mot kvinnor och man har infört riktlinjer för dem som ger rådgivning till kvinnor som utsatts för våld.

Men många är överens om att även om situationen blivit

något bättre finns det fortfarande en djupgående ojämlikhet på flera områden.

– De nationella strukturerna är inte särskilt starka, de har inte fått tillräckligt stöd. Även om regleringar och riktlinjer nu finns ökar våldet totalt och det blir mer aggressivt. Det är en stor skillnad mellan regeringens arbete och verkligheten för kvinnor, säger Lesley Ann Foster, chef för *Masimanyane Womens Support Centre*, ett kriscentrum för kvinnor som blivit utsatta för våld i hemmet, våldtäkt eller sexuella trakasserier.

– Vad vi behöver är ett nytt storskaligt nationellt program, stött av regeringen, som bekämpar den rådande våldskulturen, inte bara våldet mot kvinnor, utan generellt. Vi inom det civila samhället har fokuserat på att förändra männens beteende, men det kanske inte är rätt, fortsätter hon.

LESLEY ANN MENAR OCKSÅ att fattigdomen spelar stor roll. En kvinna utan resurser blir mer sårbar och utsatt.

– Det finns en stark länk mellan fattigdom, våld och hiv. Ett av millenniemålen säger också att vi ska titta speciellt på kvinnor och fattigdom, säger hon.

I Sydafrika räknar man med att var fjärde kvinna utsatts för våld i hemmet. Den senaste officiella statistiken visar att nästan 23 000 kvinnor våldtogs mellan april och september förra året. Men bara en av nio anmäler det. 500 000 per år är en siffra som brukar användas.

I media rapporteras om kvinnor och tonårsflickor som våldtas och mördas brutalt. Förra året blev en kvinna som bar byxor tvingad att klä av sig. Samtidigt satte några män eld på hennes

Ntomboxolo Ntengos man tänkte om, slutade misshandla sin fru och räddade därmed äktenskapet.

Foto: Mari Dahl Adolfsson

hus. Och i slutet av februari i år tvingades en 25-åriga kvinna att klä av sig vid en taxistation. Taxichaufförerna ryckte av henne kläderna och trakasserade henne sexuellt. Allt hon hade gjort var att klä sig i kort-kort kjol. Två veckor senare, på internationella kvinnodagen, hände samma sak vid en annan taxistation. Händelserna utlöste ett ramaskri bland kvinnoorganisationer i landet. Hundratals kvinnor i kort-korta kjolar demonstrerade vid två olika tillfällen för att kräva ett slut på trakasserier.

– Beteendet hos taxichaufförerna visar på deras sätt att se sin maskulinitet där de har makt och kontroll över kvinnorna och anser att de kan behandla dem hur de vill. Vi har också en del problem med polisen, som inte alltid tar händelser som dessa på allvar. Men demonstrationerna har bidragit till en djupare debatt och skapat mer medvetenhet, säger Lesley Ann.

MÅNGA KVINNOR SÄGER att de har gett upp hoppet. Om det skett en förändring är den så liten att den knappt märks, menar de. De känner att de inte kan göra något åt det som händer. Lesley Ann håller inte med:

– Det finns hopp för Sydafrikas kvinnor, men det krävs att alla arbetar som aktivister, att alla tar sitt ansvar.

Och det finns historier med lyckliga slut. Den om Ntomboxolo Ntengo är en sådan.

Hon har blivit fri från våld och jobbar nu på ett av Masimanyanes kontor.

– Min man var en våldsbenägen kvinnotjusare de första femton åren av vårt äktenskap. Den dagen han hotade mig med pistol fick jag nog, berättar hon.

Av en händelse fick hon se några broschyrer från Masimanyane. Där stod att hon kunde få hjälp.

– Jag gick dit och fick tala med två kvinnor som hjälpte mig att komma vidare.

Några av broschyrerna tog hon med hem till sin man. Han läste dem noga och bestämde sig för att börja ett nytt liv.

– Det är fyra år sedan och vi lever fortfarande tillsammans. Det går bra. Och nu vet jag vilka rättigheter vi kvinnor har! Mina tårar gav mig ett arbete som kan hjälpa andra.

MARI DAHL ADOLFSSON